

A black and white photograph of a wooden-handled tool with a duck-shaped head, a round object with a star-shaped base, and a playing card. The duck-shaped tool is the central focus, with its head turned to the left. The round object with a star-shaped base is in the upper left corner. A playing card, showing a four of clubs, is in the lower left corner. A large bow is in the lower right corner.

Agata Kristi

Rani slučajevi
Herkula Poaroa

Preveo
Nenad Dropulić

— Laguna —

Naslov originala

Agatha Christie

POIROT'S EARLY CASES

Copyright © 1974 Agatha Christie Limited.

AGATHA CHRISTIE, POIROT and the AC Monogram Logo are registered trademarks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere.

All rights reserved.

Translation copyright © Agatha Christie Limited 2019.

All rights reserved.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Rani slučajeji
Herkula Poaroa

Sadržaj

Ubistvo na Pobedničkom balu	9
Slučaj klapamske kuvarice	29
Kornvolska misterija	49
Pustolovina Džonija Vejverlija	69
Dvostruki trag	87
Kralj tref	101
Nasledstvo Lemežererovih.	121
Izgubljeni rudnik	137
Plimut ekspres.	149
Bombonjera	169
Podmornica	189
Stan na trećem spratu	209
Dvostruki greh	233
Misterija Market Bejsinga	251
Osinjak.	263
Dama pod velom	275
Nevolja na pučini	289
Je li vam lepa bašta?	311

Ubistvo na Pobedničkom balu

Puki slučaj povezao je moga prijatelja Herkula Poaroa, nekadašnjeg načelnika belgijske policije, s događajima u Stajlsu. Proslavio se uspehom u tom slučaju i odlučio je da se posveti rešavanjima zločina. Posle ranjavanja na Somi, bio sam demobilisan i najzad sam se nastanio s njim u Londonu. Pošto iz prve ruke poznajem većinu njegovih slučajeva, predloženo mi je da odaberem one najzanimljivije i da ih zabeležim. Pristao sam i smatram da je najbolje da počnem s onom čudnovatom zbrkom koja je svojevremeno izazvala sveopštu pažnju javnosti. Govorim o ubistvu na Pobedničkom balu.

Iako možda ne prikazuje neobične metode Herkula Poaroa koliko neki njegovi manje poznati uspesi, zahvaljujući senzacionalnosti, upletenosti poznatih ličnosti i ogromnoj pažnji štampe, ovaj slučaj stekao je slavu, a ja sam oduvek smatrao da Poaroovu vezu s rešenjem treba objaviti svetu.

Jednog prijatnog prolećnog jutra sedeli smo u Poaroom odajama. Moj omaleni prijatelj, uredan i elegantan kao i obično, nagnuo je jajastu glavu u stranu i brižljivo je nanosio novu pomadu na brkove. Poaro je u izvesnoj meri bio bezazleno tašt, što se uklapalo u njegovu opštu sklonost ka redu i metodu. Novine koje sam čitao, *Dnevno blebetalo*, skliznule su na pod, a ja sam duboko utonuo u misli iz kojih me je prenuo Poaroom glas.

„O čemu tako duboko razmišljate, *mon ami*?“*

„Iskreno da vam kažem“, rekao sam, „mislim o ovim neobjašnjivim događajima na Pobedničkom balu. Sve novine naširoko pišu o tome.“ Kucnuo sam novine prstom.

„Da?“

„Što više čitam, to mi je čitav slučaj sve tajanstveniji!“, nastavio sam zagrevajući se za temu. „Ko je ubio lorda Kronšoa? Da li je samo slučajna podudarnost što je iste večeri umrla Koko Kortni? Je li to bio nesrećan slučaj? Ili je namerno uzela preveliku dozu kokaina?“ Zastao sam, a onda dramatično dodao: „To su pitanja koja sebi postavljam.“

Poaro je, na moj očaj, ostao ravnodušan. Gledao je u ogledalo i samo je promrmljao: „Ova nova pomada je zaista čudesna za brkove!“ No, uhvativši moj pogled, brzo je dodao: „Svakako – a kako ste odgovorili na ta pitanja?“

No, pre nego što sam stigao da odgovorim, vrata su se otvorila i naša domaćica najavila je inspektora Džapa.

Čovek iz Skotland jarda bio je naš stari prijatelj i toplo smo ga pozdravili.

* Fr.: Prijatelju moj. (Prim. prev.)

„Ah, dobri moj Džape“, povikao je Poaro, „šta vas dovo-
di k nama?“

„Pa, gospodine Poaro“, reče Džap sedajući i klimajući
mi glavom, „radim na slučaju za koji mislim da bi vas
zanimao, pa sam došao da vas pitam da li biste se možda
njime pozabavili.“

Poaro je cenio Džapove sposobnosti, mada mu je zame-
rao žalosni nedostatak metoda, ali ja sam smatrao da je
najveći dar ovog detektiva prefinjena veština traženja uslu-
ga pod maskom nuđenja usluga!

„Reč je o Pobedničkom balu“, reče Džap ubedljivo.
„Hajde, sigurno biste želeli da učestvujete u tome.“

Poaro mi se osmehnu.

„Moj prijatelj Hejstings svakako bi želeo. Upravo je
naširoko govorio o tome, je li tako, *mon ami*?“

„Pa, gospodine“, reče Džap snishodljivo, „i vi ćete uče-
stvovati. Mogu vam reći da bi vam učešće u ovakvom
slučaju svakako podiglo ugled. Pa, da pređemo na stvar.
Pretpostavljam da znate glavne činjenice slučaja, gospo-
dine Poaro?“

„Znam samo ono što sam pročitao u novinama – a novi-
narska mašta ponekad je nepouzdana. Ispričajte mi sve.“

Džap je udobno prekrstio noge i počeo.

„Kao što čitav svet zna, prošlog utorka održan je veliki
Pobednički bal. Naravno, u poslednje vreme tako se nazi-
va svaka jeftina igranka, ali ovo je bio pravi raskošni bal,
održan je u Dvorani divova i prisustvovao je čitav London
– između ostalog i lord Kronšo i njegovo društvo.“

„Njegov dosije?“, prekide ga Poaro. „Zapravo, trebalo
bi da kažem bioskop – ne, kako se to kaže? – biografija?“

„Vikont Kronšo bio je peti vikont tog imena, star dvadeset pet godina, bogat, neoženjen i veoma naklonjen pozorišnom svetu. Govorkalo se da se verio s gospođicom Kortni iz pozorišta 'Olbeni', koju su prijatelji zvali Koko i koja je, prema svim svedočenjima, bila očaravajuća mlada dama.“

„U redu. Nastavite!“

„U društvu lorda Kronšoa bilo je šestoro ljudi: on, njegov stric Justas plemeniti Beltejn, ljupka udovica gospođa Malabi, Amerikanka, mladi glumac Kris Dejvidson, Dejvidsonova žena i, naravno, gospođica Koko Kortni. Kao što znate, to je bio bal pod maskama, a lordovo društvo predstavljalo je staru italijansku komediju – šta god to bilo.“

„*Commedia dell' Arte*“, promrmlja Poaro. „Da, znam.“

„Bilo kako bilo, kostimi su kopirani sa zbirke porcelanskih figurica iz zbirke Justasa Beltejna. Lord Kronšo bio je Harlekin, Beltejn je bio Punčinelo, gospođa Malabi Pulčinela, Dejvidsonovi su bili Pjero i Pjereta, a gospođica Kortni, naravno, Kolombina. Već vrlo rano te večeri bilo je očigledno da nešto nije u redu. Lord Kronšo bio je rđavo raspoložen i ponašao se čudno. Kad se društvo okupilo na večeri u maloj privatnoj trpezariji koju je domaćin zakupio, svi su primetili da lord i gospođica Kortni ne govore. Videlo se da je mlada dama plakala i da je na ivici hysterije. Večera je protekla u nelagodnom raspoloženju, a kad su izlazili, gospođica Kortni se okrenula Krisu Dejvidsonu i glasno, da je svi čuju, zamolila ga da je odvede kući jer joj se bal 'smučio'. Mladi glumac je oklevao, pogledao je lorda Kronšoa, a onda ih oboje uveo nazad u trpezariju.

No, njegovi naponi da obezbedi pomirenje nisu urodili plodom, pa je pozvao taksi i ispratio sada već uplakanu

gospođicu Kortni nazad do njenog stana. Iako je očigledno bila veoma uznemirena, nije mu se poverila, nego je samo ponavljala da će naterati 'starog Kronšoa da zažali zbog ovoga!' To je jedini nagoveštaj koji imamo da njena smrt nije bila nesrećan slučaj, jedini trag, i to vrlo slab. Dok ju je Dejvidson donekle smirio, bilo je suviše kasno da se vrati na bal, pa je otišao u svoj stan u Čelsiju. Njegova žena stigla je kući nešto posle njega i donela mu vesti o strašnoj tragediji koja se odigrala po njegovom odlasku s bala.

Po svemu sudeći, kako je bal odmicao, lord Kronšo bio je sve mračniji. Klonio se svog društva i oni jedva da su ga videli tokom ostatka večeri. Oko pola dva po ponoći, upravo pred veliki kotiljon kada je trebalo da svi gosti skinu maske, kapetan Digbi, oficir koji je znao koji kostim lord Kronšo nosi, video ga je kako stoji u loži i zuri u pozornicu.

'Zdravo, Kronšo!', doviknuo mu je. 'Siđi među ljude. Šta si se pokunjuo kao pokisla kokoška? Dođi, počinje veliki ples.'

'Važi!', odgovorio je Kronšo. 'Sačekaj me tu, inače te nikad neću naći dole u gužvi.'

Govoreći ovo, okrenuo se i izašao iz lože. Kapetan Digbi i gospođa Dejvidson koja je bila s njima čekali su ga. Minuti su prolazili, ali mladi lord se nije pojavljivao. Najzad je Digbi izgubio strpljenje.

'Zar taj momak misli da ćemo ga čekati celu noć?', uzviknuo je.

U tom trenutku pridružila im se gospođa Malabi, pa su joj objasnili šta se događa.

’Dakle stvarno’, uzviknula je živahno ljupka udovica, ’on je večeras kao medved s glavoboljom. Hajdemo odmah da ga isteramo iz jame.’

Tražili su ga, ali bez uspeha, sve dok gospođi Malabi nije palo na pamet da će ga možda naći u trpezariji u kojoj su večerali sat ranije. Otišli su tamo, i kakav ih je prizor dočeka! Harlekin je bio tu, naravno, ali ležao je na podu, s nožem zabodenim u srce!“

Džap je ućutao, a Poaro je klimnuo glavom i s uživanjem pravog stručnjaka rekao: „*Une belle affaire!** I ništa nije ukazivalo na počinioca? Ali, kako bi i moglo?“

„Pa“, nastavio je inspektor, „ostalo znate. Bila je to dvostruka tragedija. Sutradan se događaj našao na naslovnim stranama svih novina, zajedno s kratkom vešću da je popularna glumica gospođica Kortni pronađena mrtva u svojoj postelji i da je umrla od prevelike doze kokaina. Je li to bio nesrećan slučaj ili samoubistvo? Njena služavka pozvana je da svedoči, priznala je da je gospođica Kortni bila uživatelj te droge i donesen je zaključak da je smrt mlade glumice bila nesrećan slučaj. Pa ipak, ne možemo isključiti mogućnost samoubistva. Njena smrt je posebno velika prepreka u istrazi pošto nas sprečava da saznamo uzrok svađe od prethodne večeri. Inače, kod ubijenog lorda pronađena je emajlirana kutijica. Na poklopcu je dijamanti-ma bilo ispisano ime *Koko*, a bila je puna kokaina. Služavka gospođice Kortni prepoznala je kutijicu kao vlasništvo svoje gospodarice, koja ju je gotovo uvek nosila sa sobom jer su u njoj bile zalihe droge kojoj je sve više robovala.“

* Fr.: Lep slučaj. (Prim. prev.)

„Da li je lord Kronšo bio zavisnik od droge?“

„Daleko od toga. Neobično čvrsto se tome protivio.“
Poaro zamišljeno klimnu glavom.

„Ali pošto je kutijica bila kod njega, znao je da gospođica Kortni uzima drogu. To nam mnogo govori, zar ne, dobri moj Džape?“

„Ah!“, reče Džap prilično neodređeno.

Ja sam se osmehnuo.

„Pa“, nastavi Džap, „to je slučaj. Šta vi mislite?“

„Niste našli nikakav trag o kom novine nisu pisale?“

„Jesmo, našli smo ovo.“ Džap je iz džepa izvadio mali predmet i pružio ga Poarou. Bila je to mala kićanka od smaragdnozelenih svila s koje su visile iskrzane niti kao da je otkinuta silom.

„Pronašli smo ovo u pokojnikovoj čvrsto stegnutoj šaci“, objasnio je inspektor.

Poaro ju je vratio bez ikakvih primedbi i upitao: „Da li je lord Kronšo imao neprijatelje?“

„Nije, koliko znamo. Po svemu sudeći bio je vrlo omiljen mladić.“

„Ko ima koristi od njegove smrti?“

„Njegov stric, Justas plemeniti Beltejn, naslediće titulu i imanje. U vezi s njim postoje svega dve sumnjive činjenice. Nekoliko ljudi izjavilo je da je čulo žestoku prepirku iz male trpezarije i da je Justas Beltejn u njoj učestvovao. Vidite, nož uzet sa stola uklapao bi se u ubistvo počinjeno u žaru svađe.“

„Šta gospodin Beltejn kaže o tome?“

„Tvrđi da je jedan konobar bio pripit i da ga je on dobro izgrdio. Osim toga, to je bilo oko jedan, a ne oko pola dva. Iskaz kapetana Digbija jasno utvrđuje vremenski redosled.

Od trenutka kad se obratio lordu do otkrića tela proteklo je svega oko deset minuta.

„A, u svakom slučaju, pretpostavljam da je gospodin Beltejn, kao Pulčinely, imao grbu i nabrani okovratnik?“

„Ne znam tačne pojedinosti kostima“, reče Džap upitno gledajući Poaroa, „a bilo kako bilo, ne vidim kakve to ima veze?“

„Ne vidite?“ Osmeh mog prijatelja bio je pomalo podrugljiv. Nastavio je tiho, s onim zelenkastim sjajem u očima koji sam tako dobro upoznao: „U toj maloj trpezariji bila je zavesa, zar ne?“

„Jeste, ali...“

„A iza zavese dovoljno prostora da se neko sakrije?“

„Da, zapravo je tu mala niša, ali kako ste znali za to – vi niste bili tamo, zar ne, gospodine Poaro?“

„Nisam, dobri moj Džape. Zavesu sam otkrio u svom umu. Bez zavese drama nema smisla, a smisao je uvek neophodan. Nego, recite mi, jesu li pozvali lekara?“

„Naravno, i to odmah, ali ništa se nije moglo učiniti. Smrt je nastupila trenutno.“

Poaro prilično razdraženo klimnu glavom.

„Da, da, razumem. Taj lekar, da li je svedočio pred mrtvozornikom?“

„Jeste.“

„Je li spomenuo bilo šta neobično – je li na telu našao nešto što mu se učinilo čudnim?“

Džap se prodorno zagleda u omalenog detektiva.

„Jeste, gospodine Poaro. Ne znam na šta tačno ciljate, ali spomenuo je napetost i ukrućenost udova koje ne ume da objasni.“

„Aha!“, reče Poaro. „Aha! *Mon Dieu!** To je dobar povod za razmišljanje, zar ne, Džape?“

Video sam da Džapa ta činjenica svakako nije podstakla na razmišljanje.

„Ako mislite na trovanje, Poaro, zašto bi iko prvo otrovao žrtvu, a onda je probo nožem?“

„To bi zaista bilo besmisleno“, saglasi se Poaro spokojno.

„Dakle, Poaro, želite li nešto da vidite? Ako hoćete da pogledate postoriju u kojoj je telo pronađeno...“

Poaro odmahnu rukom.

„Nema potrebe. Rekli ste mi jedino što me je zanimalo – šta je lord Kronšo mislio o uživanju droga.“

„Znači, ne želite ništa da pogledate?“

„Samo jedno.“

„Šta to?“

„Porcelanske figure s kojih su kopirani kostimi.“

Džap se ponovo zagleda u Poaroa.

„Baš ste vi čudan čovek!“

„Možete li to da mi sredite?“

„Možemo odmah da pođemo na Trg Barkli ako želite. Gospodin Beltejn – odnosno Njegovo gospodstvo, kako bi sada trebalo da kažem – neće imati ništa protiv.“

Odmah smo krenuli taksijem. Novi lord Kronšo nije bio kod kuće, ali na Džapov zahtev posluga nas je uvela u porcelansku sobu, u kojoj su se držali najdragoceniji primerci zbirke. Džap je prilično bespomoćno gledao oko sebe.

* Fr.: Gospode bože. (Prim. prev.)

„Ne vidim kako ćete uopšte pronaći one koji vas zanimaju, Poaro.“

Ali Poaro je već privukao stolicu pred kamin i skočio na nju kao kakav okretni crvendać. Iznad ogledala, na posebnoj maloj polici, stajalo je šest porcelanskih figurica. Poaro ih je pažljivo razgledao uz povremene komentare upućene nama.

„*Les voilà!** Stara italijanska komedija. Tri para! Harlekin i Kolombina, Pjero i Pjereta – vrlo otmeni u belom i zelenom – i Punčinelo i Pulčinelu u svetloljubičastom i žutom. Punčinelov kostim je veoma brižljivo izrađen – nabori i karneri, grba, visoki šešir. Da, kao što sam i mislio, vrlo detaljno.“

Oprezno je vratio figurice na mesto i skočio na pod.

Džap je delovao nezadovoljno, ali pošto Poaro očigledno nije imao nameru ništa da objašnjava, potrudio se da sačuva miran izraz lica. Dok smo se pripremali da pođemo, domaćin je stigao i Džap nas je upoznao.

Šesti vikont Kronšo bio je čovek od oko pedeset godina, vrlo otmenog ponašanja i privlačnog raskalašnog lica. Već na prvi pogled videlo se da je ostareli raspusnik koji glumi ravnodušnost. Uopšte mi se nije dopao. Pozdravio nas je vrlo ljubazno, izjavio da je čuo silne pohvale o veštinama mog prijatelja i rekao da nam u svakom pogledu stoji na raspolaganju.

„Policija čini sve što može, znate“, rekao je Poaro.

„Ali strepim da tajna smrti mog bratanca nikad neće biti rasvetljena. Čitava stvar deluje potpuno zagonetno.“

* Fr.: Evo ih! (Prim. prev.)

Poaro ga je pažljivo posmatrao. „Znate li da li je vaš bratanac imao neprijatelja?“

„Nije, siguran sam u to.“ Zastao je, pa nastavio: „Ako imate još pitanja za mene...“

„Samo jedno“, reče Poaro krajnje ozbiljnim glasom. „Kostimi – jesu li bili *precizno* kopirani s figurica?“

„Do najsitnije pojedinosti.“

„Hvala vam, Vaše gospodstvo. Samo sam u to želeo da se uverim. Želim vam prijatan dan.“

„I šta ćemo dalje?“, upitao je Džap dok smo brzo koračali ulicom. „Moram da odem u Skotland jard, znate.“

„*Bien!* Neću vas zadržavati. Treba da obavim još jednu sitnicu, a onda...“

„Da?“

„Slučaj će biti rešen.“

„Šta? Niste valjda ozbiljni? Vi znate ko je ubio lorda Kronšoa?“

„*Parfaitement.*“*

„Ko? Justas Beltejn?“

„Ah, *mon ami*, vi znate moje sitne slabosti! Volim da držim sve za sebe do poslednjeg trenutka, no, ne bojte se. Otkriću sve kada za to dođe vreme. Ne želim nikakve zasluge – rešenje slučaja je vaše, pod uslovom da mi dozvolite da izvedem *dénouement*** na svoj način.“

„To je pošteno“, reče Džap. Odnosno, ako uopšte bude prilike za *dénouement!* No, moram vam reći, zatvoreni ste

* Fr.: Savršeno [dobro]. (Prim. prev.)

** Fr.: Rasplet, završnica. (Prim. prev.)

kao ostriga, zar ne?“ Poaro se osmehnu. „Pa, doviđenja. Odoh u Jard.“

Otišao je niz ulicu, a Poaro je zaustavio taksi.

„Kuda sada idemo?“, upitao sam ga vrlo radoznalo.

„U Čelsi, da vidimo Dejvidsonove.“

Dao je adresu vozaču.

„Šta mislite o novom lordu Kronšou?“

„Šta kaže moj dobri prijatelj Hejstings?“

„Nagonski mu ne verujem.“

„Mislite da je 'zli stric' iz knjiga, jel'?“

„A vi ne?“

„Ja? Mislim da je bio veoma ljubazan prema nama“, reče Poaro uzdržano.

„Zato što ima razloga za to!“

Poaro me pogleda, tužno zatrese glavom i promrmlja nešto što je zvučalo kao: „Nema tu metoda.“

Dejvidsonovi su živeli na trećem spratu stambene zgrade. Gospodin Dejvidson nije kod kuće, rečeno nam je, ali tu je gospođa Dejvidson. Uveli su nas u dugačku nisku prostoriiju s drečavim istočnjačkim tapiserijama. Bilo je pretoplo, zagušljivo i osećao se snažan miris istočnjačkih štapića. Gospođa Dejvidson se pojavila gotovo odmah. Bila je to sitna plavokosa žena čija bi krhkost delovala bespomoćno i privlačno da nije bilo lukavog, proračunatog sjaja njenih svetloplavih očiju.

Poaro joj je objasnio našu vezu sa slučajem, a ona je tužno zatresla glavom.

„Siroti Kronšo – i sirota Koko! Oboje smo ih mnogo voleli i njena smrt duboko nas je ožalostila. Šta ste želeli da me pitate? Moram li zaista ponovo da prolazim kroz tu užasnu noć?“

„Oh, *madame*, verujte mi, ne bih vas uznemiravao bez dobrog razloga. Štaviše, inspektor Džap dao mi je sve neophodne podatke. Samo želim da vidim kostim koji ste nosili na tom balu.“

Dama se malo iznenadila, a Poaro je slatkorečivo nastavio: „Vi sigurno shvatate, *madame*, da ja radim prema sistemu svoje otadžbine. Tamo smo uvek 'rekonstruisali' zločin. Moguće je da ću to obaviti u potpunosti, i ako bude tako, jasno vam je da će kostimi biti važni.“

Gospođa Dejvidson je i dalje bila pomalo sumnjičava.

„Čula sam za rekonstrukcije zločina, naravno“, rekla je, „ali nisam znala da vodite toliko računa o svakoj sitnici. No, odmah ću vam doneti haljinu.“

Izašla je i vrlo brzo se vratila noseći fini oblak belog i zelenog satena. Poaro je uzeo haljinu, pregledao je i vratio je uz naklon.

„Hvala vam, *madame*. Vidim da ste nažalost izgubili jednu zelenu kićanku, onu s ramena.“

„Da, otkinula se na balu. Podigla sam je i dala je sirotom lordu Kronšou da mi je sačuva.“

„To je bilo posle večere?“

„Tako je.“

„Nešto pre tragedije, možda?“

U svetlim očima gospođe Dejvidson pojavila se blaga uznemirenost. Brzo je odgovorila: „O, ne – mnogo pre toga. Tačnije, neposredno posle večere.“

„Shvatam. Pa, to je sve. Neću vas više zadržavati. Do-
viđenja, *madame*.“

„Pa“, rekao sam dok smo izlazili iz zgrade, „to objašnja-
va misteriju zelene kićanke.“

„Nisam siguran u to.“

„Zašto? Kako to mislite?“

„Videli ste da sam pregledao haljinu, Hejstingse?“

„Jesam?“

„*Eh bien*, kićanka koja nedostaje nije otkinuta kao što
je gospođa kazala. Upravo obrnuto, *odsečena je*, prijatelju
moj, odsečena je makazama. Niti su bile potpuno ravne.“

„Zaboga!“, uzviknuo sam. „Ovo postaje sve zamršenije.“

„Naprotiv“, odvrati Poaro spokojno, „postaje sve je-
dnostavnije.“

„Poaro!“, povikao sam. „Ubiću vas jednog dana! Taj vaš
običaj da sve proglasite savršeno jednostavnim potpuno
me izbezumljuje!“

„Ali kad objasnim, *mon ami*, zar nije uvek savršeno
jednostavno?“

„Jeste, i to je ono najgore! Onda mi se čini da sam i ja
to mogao.“

„I mogli biste, Hejstingse, mogli biste. Kad biste se
potrudili da sredite svoje ideje! Bez metoda...“

„Znam, znam“, prekinuo sam ga brzo jer sam vrlo dobro
znao da ume nadugačko da govori o svojoj omiljenoj temi.
„Recite mi, šta ćemo dalje? Hoćete li zaista rekonstruisa-
ti zločin?“

„Ne. Recimo da je drama završena, ali da želim da
dodam – lakrdiju?“

* * *

Poaro je za dan svoje tajanstvene predstave odredio uto-rak. Pripreme su me beskrajno kopkale. S jedne strane sobe okačeno je veliko belo platno s teškim zavesama levo i desno. Zatim je došao čovek s nekakvom opremom za osvetljenje, a za njim grupa glumaca koja je otišla u Poaroovu spavaću sobu, podešenu da posluži kao privremena garderoba.

Nešto pre osam sati došao je Džap, ne naročito dobro raspoložen. Shvatio sam da mu se Poarooov plan ne dopada.

„Pomalo je melodramatičan, kao i sve njegove ideje. A opet, ne može da škodi, a kao što on kaže, može da nam uštedi dosta truda. Vrlo je promućurno radio na slučaju. I ja sam išao za istim tragom, naravno...“ – nagonski sam osetio da Džap pomalo iskrivljuje istinu – „ali, obećao sam mu da može ovo da dovrši na svoj način. Ah. Evo publike.“

Njegovo gospodstvo stiglo je prvo, s gospođom Malabi koju do tada nisam video. Bila je to privlačna tamnokosa žena, vidljivo nervozna. Za njima su došli Dejvidsonovi. Krisa Dejvidsona takođe sam tada video prvi put. Bio je na prvi pogled vrlo zgodan, visok i tamnokos, s opuštenim gracioznim držanjem glumca.

Poaro je namestio sedišta preko puta platna obasjanog jarkim svetlom. Poaro je ostala svetla isključio, pa je soba, osim platna, bila u potpunom mraku. Iz tame se začuo Poarooov glas.

„Dame i gospodo, kratko objašnjenje. Ispred platna će redom proći šest likova. Svi ih dobro poznajete. Pjero i njegova Pjereta; pajac Punčinelo i elegantna Pulčinela;

lakonoga razigrana lepotica Kolombina i Harlekin, vile-njak, nevidljiv ljudskom oku!“

Posle ovih uvodnih reči počela je predstava. Sve figure koje je Poaro nabrojao redom su se pojavile ispred platna, ostale na trenutak u određenoj pozi, a zatim nestale. Svetla su se upalila i začuo se opšti uzdah olakšanja. Svi su bili nervozni i strepeli su, ne znajući tačno od čega. Činilo mi se da je predstava potpuno bezuspešna. Ako je zločinac bio među nama i ako je Poaro očekivao da će se slomiti od samog prizora poznatih likova, onda se grdno prevario – što bih i očekivao. No, Poaro nije delovao ni najmanje razočarano. Istupio je napred, sa širokim osmehom.

„A sada, dame i gospodo, budite tako ljubazni pa mi recite, jedno po jedno, šta smo upravo videli? Hoćete li vi početi, Vaše gospodstvo?“

Šesti vikont delovao je prilično zbunjeno. „Bojim se da ne razumem sasvim...“

„Samo mi recite šta smo videli.“

„Pa, ovaj, rekao bih da smo videli kako ispred platna prolazi šest osoba kostimiranih kao likovi iz stare italijanske komedije, odnosno kao, ovaj, kao mi one večeri.“

„Pustite sad ono veče, Vaše gospodstvo“, prekide ga Poaro. „Želeo sam samo prvi deo vaše izjave. *Madame*, slažete li se s lordovom izjavom?“

Govoreći, okrenuo se gospođi Malabi.

„Ja, ovaj, da, naravno.“

„Slažete se da smo videli šest likova iz italijanske komedije?“

„Pa, naravno.“

„Gospodine Dejvidsone? I vi se slažete?“

„Da.

„*Madame* Dejvidson?“

„Da.“

„Hejstingse? Džape? Da? Svi se slažete?“

Gledao nas je redom; lice mu je bilo bledo, a oči zelenije nego kod ijedne mačke.

„Pa ipak – *svi grešite!* Vaše oči su vas obmanule – kao što su vas obmanule i na Pobjedničkom balu. Videti nešto rođenim očima, kako se to kaže, ne znači uvek videti istinu. Čovek mora da posmatra očima svog uma; mora da upotrebi male sive ćelije! Znajte onda da i večeras i na Pobjedničkom balu niste videli *šest* likova, nego *pet!* Pogledajte!“

Svetla su se ponovo ugasila. Jedna prilika pojavila se ispred platna – Pjero!

„Ko je ovo?“, upitao je Poaro. „Je li to Pjero?“

„Jeste“, odgovorili smo uglas.

„Pogledajte ponovo!“

Hitrim pokretom glumac je strgnuo sa sebe široki Pjeroov kostim. Pod svetlom reflektora pojavio se svetlucavi Harlekin! U istom trenutku začuli smo povik i zvuk prertanja stolice.

„Proklet bio!“, zarežao je Dejvidsonov glas. „Proklet bio! Kako si pogodio?“

Onda smo čuli škljocanje lisica i Džapov mirni zvanični glas: „Kristifore Dejvidsone, hapsim vas zbog ubistva vikonta Kronšoa. Sve što kažete upotrebiće se kao dokaz protiv vas.“

Petnaest minuta kasnije Poaro nas je, blistavog lica, kao savršeni domaćin poslužio večerom od biranih jela i odgovarao na naša pitanja.

„Sve je bilo vrlo jednostavno. Okolnosti pod kojima je zelena kićanka pronađena odmah su nagovestile da je otkinuta s kostima ubice. Isključio sam u glavi Pjeretu, pošto je potrebna znatna snaga da se stoni nož zarije duboko, i usredsredio se na Pjeroa. Ali Pjero je otišao s bala gotovo dva sata pre nego što je ubistvo izvršeno. Prema tome, ili se kasnije vratio na bal da ubije lorda Kronšoa ili ga je, pa, svakako ubio pre nego što je otišao! Je li to nemoguće? Ko je te večeri video lorda Kronšoa pre večere? Samo gospođa Dejvidson, čije je svedočenje, pozdorevao sam, bilo laž smišljena da opravda kićanku koja joj nedostaje, a koju je, naravno, odsekla sa svog kostima da zameni onu otkinutu s kostima njenog muža. Prema tome, Harlekin kog su videli u loži u pola dva sigurno je bio neko drugi. Na trenutak sam, u početku, razmatrao mogućnost da je krivac gospodin Beltejn, ali s njegovim vrlo glomaznim kostimom svakako nije mogao odglumiti i Puncinela i Harlekina. S druge strane pak Dejvidson, mladić otprilike iste visine kao i pokojnik i profesionalni glumac, izveo bi to s lakoćom.

No, jedna stvar me je brinula. Lekar svakako ne bi prevideo razliku između čoveka mrtvog dva sata i čoveka mrtvog deset minuta! *Eh bien*, lekar je *uočio* razliku! Ali, njega nisu doveli do tela i pitali ga: 'Koliko je već ovaj čovek mrtav?' Upravo obrnuto, njemu su rekli da je čovek viđen živ deset minuta ranije, pa je on u svom iskazu samo spomenuo nenormalnu ukočenost udova koju nije umeo da objasni!

Sve je odlično išlo u prilog mojoj teoriji. Dejvidson je ubio lorda Kronšoa neposredno posle večere kad je, kao što se sećate, viđen kako ga uvodi nazad u trpezariju. Onda je otišao s gospođicom Kortni, ostavio je pred vratima njenog stana – nije ušao i pokušao da je smiri kao što je tvrdio – i brzo se vratio u balsku dvoranu, ali kao Harlekin, ne kao Pjero, što je ostvario jednostavnim skidanjem gornjeg kostima.

Stric ubijenog mladića nagnuo se napred, potpuno preneražen.

„Ali ako je tako bilo, onda je on došao na bal spreman da ubije mog bratanca. Kakav motiv je imao? Motiv, to je ono što ne shvatam.“

„Ah! Sada dolazimo do druge tragedije – do smrti gospođice Kortni. Jednu sitnicu su svi prevideli. Gospođica Kortni je umrla od prevelike doze kokaina – ali njena zaliha droge bila je u kutijici od emajla pronađenoj na telu lorda Kronšoa. Odakle joj onda doza koja ju je ubila? Samo jedna osoba mogla je da je snabde – Dejvidson. I to objašnjava sve. To je razlog njenog prijateljstva s njima i njenog zahteva da je upravo Dejvidson otprati kući. Lord Kronšo, koji se gotovo fanatično protivio upotrebi droga, saznao je da je gospođica Kortni zavisna od kokaina i da je Dejvidson snabdeva. Dejvidson je nesumnjivo to poricao, ali lord Kronšo je rešio da izvuče istinu od gospođice Kortni na balu. Možda bi oprostio sirotom devojci, ali svakako ne bi imao milosti prema čoveku koji živi od trgovine

drogom. Dejvidsona su očekivali razotkrivanje i propast. Pošao je na bal odlučan da učutka lorda po svaku cenu.“

„Znači, Koko je umrla nesrećnim slučajem?“

„Podozrevam da je to bio nesrećan slučaj koji je Dejvidson lukavo udesio. Bio je besan na lorda, pre svega zbog njegovih prekora, a i zato što je uzeo drogu od nje. Dao joj je još i verovatno joj predložio da uzme više u inat 'starom Kronšou'!“

„Još nešto“, rekao sam ja. „Niša i zavesa? Kako ste znali za njih?“

„Ah, *mon ami*, to je najjednostavnije od svega. Kono-bari su stalno ulazili i izlazili, pa telo očigledno nije moglo da ostane na podu gde je kasnije pronađeno. U trpezariji je moralo postojati nekakvo skrovište. Zaključio sam da je reč o zavesi i niši iza nje. Dejvidson je odvukao telo u nišu, a kasnije, pošto je privukao pažnju na sebe u loži, izvukao ga na pod pre nego što je najzad otišao s bala. Bio je to njegov najbolji potez. On je pametan momak!“

No, u Poaroovim zelenim očima jasno sam video prećutanu primedbu: „Ali nije pametan kao Herkul Poaro!“

Slučaj klapamske kuvarice

U vreme kad sam stanovao s mojim prijateljem Herkulom Poaroom, imao sam običaj da mu naglas čitam naslove iz jutarnjih novina *Dnevna truba*.

Bio je to list koji je koristio svaki povod za senzacionalizam. Pljačke i ubistva nisu povučeno kunjali na zadnjim stranama, nego su krupnim slovima tukli pravo u oči s naslovne strane.

BANKARSKI SLUŽBENIK NESTAO S OBVEZNICAMA
VREDNIM PEDESET HILJADA FUNTI.
MUŽ GURNUO GLAVU U PLINSKU PEĆNICU.
NESREĆAN PORODIČNI ŽIVOT.
NESTALA LEPA DVADESETDVOGODIŠNJA
DAKTILOGRAFKINJA. GDE JE EDNA FILD?

„Evo, Poaro, imate dosta izbora. Odbegli bankarski službenik, tajanstveno samoubistvo, nestala daktilografkinja – šta ćete odabrati?“

Moj prijatelj je bio blag i spokojan. Samo je odmahnuo glavom.

„Ništa od svega toga ne privlači me naročito, *mon ami*. Danas sam raspoložen za dokolicu. Samo veoma zanimljiv problem mogao bi da me izmami iz fotelje. Vidite, imam važne lične poslove kojima moram da se pozabavim.“

„Kakve, na primer?“

„Moja garderoba, Hejstingse. Ako ne grešim, na mom novom sivom odelu je jedna masna mrlja – sasvim mala, ali dovoljna da mi smeta. Tu je zatim moj zimski kaput – moram da ga sklonim i pospem praškom protiv moljaca. I mislim – da, mislim – da je poslednji čas da potkrešem brkove – a posle toga moram da nanese pomadu.“

„Pa“, rekoh ja prilazeći prozoru, „sumnjam da ćete moći da ispunite tako grozničav raspored. Neko je pozvonio. Imate klijenta.“

„Ako slučaj nije od državne važnosti, neću ga ni pipnuti“, odvrati Poaro dostojanstveno.

Trenutak kasnije našu privatnost narušila je krupna zajapurena dama, veoma zadihana od brzog penjanja uza stepenice.

„Jeste li vi gospodin Poaro?“, upitala je teško se spuštajući u fotelju.

„Tako je, *madame*, ja sam Herkul Poaro.“

„Uopšte ne izgledate kao što sam vas zamišljala“, reče dama posmatrajući ga pomalo nezadovoljno. „Jeste li platili da novine pišu kako ste mnogo pametni ili su to objavile same?“

„*Madame!*“, reče Poaro ustajući.

„Dobro, izvinjavam se, ali znate kakve su novine danas. Počnete da čitate fini članak pod naslovom: 'Šta je nevesta rekla svojoj neuglednoj neudatoj drugarici', a tamo piše samo o običnom šamponu koji možete da kupite u drogeriji i da njime perete kosu. Samo reklama. Ali niste se uvredili, nadam se? Reći ću vam šta želim da uradite za mene. Želim da pronađete moju kuvaricu.“

Poaro se zagledao u nju; kao retko kada, ostao je bez reči. Ja sam se okrenuo da ne vidi moj osmeh koji nisam mogao suspregnuti.

„Za sve je kriva ta socijalna pomoć“, nastavila je dama. „Stavlja ideje posluzi u glavu, pa hoće da budu daktilografinje i šta ti ja znam. Ukinite socijalnu pomoć, govorim stalno. Baš bih volela da znam na šta moja *posluga* ima da se žali – slobodno popodne i večer jednom sedmično, slobodna svaka druga nedelja, rublje šaljem na pranje, jedu isto što i mi – i u kući nikad nema ni trunke margarina, samo najbolji maslac.“

Zastala je da dođe do daha, a Poaro je iskoristio priliku. Ustajući, vrlo gordo je progovorio.

„Bojim se da ste pogrešili, *madame*. Ja ne istražujem uslove života kućne posluge. Ja sam privatni detektiv.“

„Znam“, odvrati naša gošća. „Zar vam nisam rekla da želim da pronađete moju kuvaricu? Izašla je iz kuće u sredu bez ijedne reči i više se nije vratila.“

„Žao mi je, *madame*, ali ja se ne bavim takvim poslovima. Želim vam prijatan dan.“

Naša gošća ljutito frknu.

„O tome se radi, jel', fini moj gospodine? Suviše ste oholi? Bavite se samo državnim tajnama i grofovskim

draguljima? Da ja vama nešto kažem. Posluga je ženi u mom položaju važnija od dijademe. Ne možemo sve da budemo otmene dame i da se vozikamo kolima nakinđurene dijamantima i biserima. Dobra kuvarica je dobra kuvarica – i kad je izgubite, to je važno kao kad neka velika dama ostane bez biserne ogrlice.“

Trenutak-dva nije bilo jasno hoće li u Poarou prevladati dostojanstvo ili smisao za humor. Najzad se nasmejao i ponovo seo.

„Gospođo, vi ste u pravu, a ja sam pogrešio. Vaše primedbe su opravdane i inteligentne. Ovaj slučaj biće nešto novo. Nikada do sada nisam tražio nestalu posluhu. Ovo je zaista problem od državne važnosti za kakav sam molio sudbinu neposredno pre vašeg dolaska. *En avant!** Rekli ste da je ta dragocena kuvarica izašla u sredu i nije se vratila. To je bilo prekjuče.“

„Da, imala je slobodan dan.“

„Ali možda joj se nešto dogodilo, gospođo. Jeste li se raspitali u bolnicama?“

„Upravo to sam juče i sama pomislila, ali jutros je, zamišlila, poslala po svoj sanduk. I to bez ikakve poruke za mene! Ja ga ne bih dala, kad se tako ponela prema meni, ali nisam bila kod kuće, otišla sam kod mesara.“

„Opišite mi je, molim vas.“

„Sredovečna, krupna, crne prorede kose – vrlo dostojanstvena. Na prethodnom mestu provela je deset godina. Zove se Elajza Dan.“

* Fr.: Napred, krećemo! (Prim. prev.)

„A vi niste – nije bilo nekakvih neslaganja s njom u sredu?“

„Nikakvih. Zato mi sve i jeste tako čudno.“

„Koliko posluge imate, *madame*?“

„Kuvaricu i sobaricu. Sobarica Eni je vrlo dobra devojka. Pomalo zaboravna i stalno su joj momci u glavi, ali odlično radi kad je nadzirete.“

„Jesu li se ona i kuvarica dobro slagale?“

„Imale su uspona i padova, naravno, ali sve u svemu jesu.“

„I Eni nije mogla ništa da vam kaže o ovoj misteriji?“

„Kaže da nije – ali znate kakva je posluha, uvek se drže zajedno.“

„Pa, moraćemo to da ispitamo. Gde ste rekli da živite, *madame*?“

„U Klapamu. Ulica princa Alberta broj osamdeset osam.“

„U redu, *madame*, želim vam prijatan dan i računajte da ću vas posetiti kasnije tokom dana.“

Gospođa Tod, jer tako se zvala naša nova prijateljica, otišla je. Poaro me je pogledao pomalo ojađeno.

„Pa, Hejstingse, pred nama je nova vrsta slučaja. Nestanak klapamske kuvarice! Naš prijatelj inspektor Džap ne sme nikada, *nikada*, saznati za ovo!“

Onda je uključio peglu i preko upijača vrlo pažljivo uklonio masnu mrlju sa svog sivog odela. Potkresivanje brkova je, nažalost, morao da odloži za sutradan. Krenuli smo u Klapam.

U Ulici princa Alberta, ispostavilo se, nizale su se praktične male kuće, potpuno jednake, s urednim čipkanim zavesama na prozorima i dobro uglačanim mesinganim zvekirima na vratima.

Pozvonili smo na vrata kuće broj osamdeset osam i otvorila nam je uredna služavka ljupkog lica. Gospođa Tod izašla je u predvorje da nas pozdravi.

„Ostani tu, Eni“, doviknula je. „Ovaj gospodin je detektiv i želi da ti postavi neka pitanja.“

Na licu mlade sobarice videla se borba između straha i prijatnog uzbuđenja.

„Hvala vam, *madame*“, reče Poaro i nakloni se. „Voleo bih da sada ispitam vašu sobaricu – nasamo, ako je moguće.“

Gospođa Tod nas je uvela u mali salon, a kada je očigledno preko volje izašla, Poaro je započeo ispitivanje.

„Čujte, *mademoiselle* Eni, sve što nam kažete veoma je važno. Samo vi možete da rasvetlite ovaj slučaj. Bez vaše pomoći ne mogu ništa da učinim.“

Strah je nestao s njenog lica, a prijatno uzbuđenje se pojačalo.

„Naravno, gospodine“, rekla je, „reći ću vam sve što znam.“

„Odlično“, nasmeši joj se Poaro. „Kao prvo, šta vi mislite o ovome? Vi ste devojka izvanredne inteligencije. To se vidi na prvi pogled. Kako vi objašnjavate Elajzin nestanak?“

Ovako podstaknuta, Eni se upustila u uzbuđeni monolog.

„Trgovci belim robljem, gospodine! To sam tvrdila od početka! Kuvarica me je uvek upozoravala na njih. 'Nemoj da mirišeš i da jedeš ništa što ti neko ponudi, nikakve parfeme ni slatkiše, koliko god taj muškarac bio gospodstven!', to su bile njene reči. Najverovatnije su je brodom otpremili u Tursku ili neku drugu zemlju na istoku gde, kako čujem, vole debele!“